

Соціологічне дослідження

"Громадська думка населення про пенсійну реформу"

Прес-реліз

В червні 2003 року компанія "Соціс" на замовлення проекту міжнародної технічної допомоги "Впровадження пенсійної реформи в Україні", здійснюваного Компанією ПАДКО (PADCO) провела це дослідження.

Його **метою** було визначення ставлення населення України до принципів і окремих складових реформування системи пенсійного забезпечення, розробка пропозицій щодо підвищення ефективності заходів із інформаційного забезпечення реформи.

Вибіркова сукупність: 4000 респондентів у 113 містах і 88 селах. Помилка репрезентативності не перевищує +/- 1,6%.

Виходячи із завдань дослідження, було додатково опитано представників трьох цільових груп, а саме:

1. Роботодавців і самозайнятих, які працюють за умов спрощеного оподаткування (300 респондентів);
2. Найманих працівників підприємств/підприємців зі спрощеною системою оподаткування (300 респондентів);
3. Військовослужбовців (100 респондентів).

Загальна кількість респондентів становить 4700.

Аналіз громадської думки стосовно реформи пенсійного забезпечення свідчить, що в Україні склалися сприятливі умови для проведення інформаційно-просвітницької кампанії з роз'яснення суті, термінів і основних складових трансформації пенсійної системи, а саме:

- Більшість громадян (75%) негативно ставиться до існуючої системи пенсійного забезпечення і вважає за необхідне її негайне реформування (92%);
- У суспільстві існує високий попит на інформацію щодо реформи і її окремих складових. Лише 8% опитаних не зацікавлені отримати додаткову інформацію стосовно запровадження нових підходів і механізмів організації пенсійного забезпечення. Причому високий інформаційний попит спостерігається в усіх регіонах, соціальних і вікових групах населення;

*Інформація стосовно пенсійної реформи, яка б зацікавила громадян,
% усіх опитаних**

Загальна інформація про реформу	56%
Які зміни будуть внесені у порядок розрахунків розміру пенсії, яку Ви уже отримуєте	31%
Про розміри і порядок сплати пенсійних внесків до обов'язкової накопичувальної системи	26%
Про механізм захисту пенсійних коштів у накопичувальній системі	24%
Конкретно про види пенсій із солідарної пенсійної системи і порядок визначення їх розміру	23%
Про умови і можливості недержавного пенсійного забезпечення	20%
Про роль Пенсійного фонду України в новій системі пенсійного забезпечення	20%
Про майбутні інших форм соціальної підтримки (пільг), які нині надаються додатково до пенсій (учасникам бойових дій, ветеранам війни, чорнобильцям тощо)	19%
Про умови пенсійного забезпечення самозайнятих, підприємців і їх найманих працівників, що зайняті в малому і середньому бізнесі	16%
Про пенсійне страхування працівників сільськогосподарських підприємств	11%
Про пенсійне страхування військовослужбовців офіцерського складу	4%

* сума часток відповідей більша за 100% тому, що респонденти обирали усі слухні відповіді

- Найвищий рівень довіри громадської думки в питаннях пенсійного реформування мають засоби масової інформації. Від п'ятої частини до чверті населення повністю довіряє і більше половини - частково довіряє телебаченню, радіо, національній пресі, коли йдеться про пенсійну реформу.
- Існує позитивна тенденція в динаміці установок економічно активного населення, передусім молоді і осіб середнього віку, щодо формування більш активної позиції стосовно майбутнього пенсійного забезпечення, здебільшого позитивного ставлення до легалізації власних, у тому числі високих заробітків за умов державних пенсійних гарантій, підвищення інтересу до вивчення умов добровільного пенсійного забезпечення.

Значимість способів забезпечення гідної старості, %*

* Респонденти могли обрати не більше 2-х варіантів відповіді

- Значна частка населення, особливо особи середнього і старшого віку не достатньо чітко, часто-густо помилково розуміють глибинні об'єктивні чинники фінансової неспроможності нинішньої системи пенсійного забезпечення. Досить поширеною є фактично думка про те, що для покращення ситуації достатньо переглянути розподіл державних фінансових ресурсів у бік збільшення бюджетних відрахувань на підвищення пенсій. Тому суть пенсійної реформи багато з громадян бачили в автоматичному підвищенні розмірів пенсій до такого рівня, який "дасть змогу пенсіонеру гідно прожити до кінця свого життя".
- Поширене песимістичне ставлення громадян щодо пенсійної реформи: 52% вважають, що реформу держава починає заради її видимості, лише 20% очікують від її впровадження поліпшення макроекономічної ситуації, 32% - покращення соціального захисту літніх людей в країні, 13% - збільшення інвестицій, 11% - зменшення безробіття.
- Особисто для себе на вигоди від пенсійної реформи розраховують не більше 30% опитаних, 12% вважають, що ситуація для них погіршиться, проте більшість (44%) відчутних змін у своєму житті не очікує.
Таке досить песимістичне ставлення населення до реформи формується нині не стільки на основі реальних знань про майбутні перетворення та її оцінок прийнятності (вигідності) на особистому рівні нових механізмів накопичення або перерахунку нарахованих пенсій. Часто-густо в своїх очікуваннях громадяни виходять з власного, здебільше негативного досвіду щодо впливу будь-яких соціальних і економічних трансформацій в Україні протягом останніх 15 років на рівень життя пересічних громадян.
- На відміну від не досить позитивного загального ставлення до пенсійної реформи, населення позитивно сприймає запровадження системи недержавного пенсійного страхування. Причому, частка тих, хто позитивно оцінює такий крок, залишилася незмінною протягом двох років. Це свідчить, що, напевне, запровадження недержавного пенсійного страхування відповідає інтересам і сподіванням саме такої частки населення. Дещо зменшилася частка тих, хто негативно ставиться до запровадження недержавного пенсійного страхування (з 27% до 23%) і збільшилася (з 13% до 18%) тих, кому байдуже. Таким чином, визначилися, отримавши інформацію, ті, хто скоріше за все не планує чи не може скористатися можливістю накопичення додаткової пенсії.

Ставлення респондентів до запровадження системи недержавного пенсійного страхування, %

(за даними опитувань, проведених компанією СОЦІС в 2001, 2003 роках)

- Дані отримані в результаті дослідження свідчать, що підвищенню довіри населення до пенсійної реформи може сприяти:
 - диференційоване висвітлення вигод і можливостей, які передбачені реформою для окремих вікових і соціально-професійних груп, на мікрорівні, особливі акценти слід робити на інтересах працездатних і молоді зокрема. На відміну від пенсіонерів зазначені, групи значно менше позитивно очікують від реформи;
 - поширення інформації не лише про загальний зміст реформи, персоніфікований облік, а й про права платників пенсійних внесків, обізнаність з якими в суспільстві надто низька;
 - підкреслення державних гарантій і контролю за діяльністю недержавних пенсійних фондів, інформування про механізми захисту пенсійних внесків, у тому числі у випадках краху чи шахрайства з боку таких фондів.